

TÜRKİYE VE BULGARİSTAN'DA İLKOKUMA YAZMA SÜRECİNDE ÖĞRENCİLERİN ÜRETTİKLERİ YAZILARIN OKUNAKLILIK BAKIMINDAN İNCELENMESİ*

İbrahim COŞKUN**

ÖZET

Duygu ve düşüncelerin başarılı bir şekilde aktarılmasını sağlayan konuşma ve yazma becerileri, bir takım bilgi ve becerilerin birikimini gerektirmektedir. Bu bilgi ve becerilerin birikiminin temelleri ise ilkokullarda atılmaktadır. İfade edici dil becerilerinden yazma becerisi bireyin akademik, kültürel ve sosyal hayatında en çok kullandığı becerilerdendir. Çocuklar, gelişim sürecinde olmakla birlikte, alıcı dil becerilerinden dinlemeyi ve ifade edici dil becerilerinden konuşmayı okul öncesi dönemde, alıcı dil becerilerinden okuma ve ifade edici dil becerilerinden yazmayı ise ilkokul döneminde kazanmaktadır. İlkokul birinci sınıfta başlayan okuma yazma öğretim süreci şifreleme ve şifreyi çözme etkinliklerinden oluşmaktadır. Okunaklılığın kişiden kişiye değişmeyen evrensel kriterleri vardır. Bir yazı hangi dilde üretilmiş olursa olsun bu kriterlere uyduğu sürece yazı hakkında “okunaklı” hükmü verilebilir. Buradan hareketle bu çalışmada Türkçe ve Bulgarca okuma yazma öğretim sürecinde ilkokul birinci sınıf çocuklarının ürettiği yazıların okunaklılık kriterlerine incelenmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma modelinin durum çalışması tekniğine göre desenlenen bu çalışmada Türkiye’deki veriler 2012-2013 Öğretim Yılında Edirne ilinde ilkokul birinci sınıfa devam eden 15 (9 erkek, 6 kız) öğrencinin ve Bulgaristan’daki veriler ise 2012-2013 Öğretim Yılında başkent Sofya’da birinci sınıfa devam eden 15 (8 kız, 7 erkek) öğrencinin yazı örneklerinden toplanmıştır. Her iki ülkeden alınan yazı örneklerinde harf, hece, kelime, cümle ve metin aşamalarının olmasına dikkat edilmiştir. Okunaklılığın ölçütleri belirlenirken yerli ve yabancı literatür taranmış ve kriterler buna göre belirlenerek araştırmacı tarafından “uygun”, “geliştirilmeli” ve “yetersiz” şeklinde derecelendirilmiştir. Araştırmada veriler araştırmacıyla birlikte 5 alan uzmanı tarafından analiz edilmiştir. Veriler araştırmacı tarafından okunaklılık kriterlerine göre ayrı ayrı analiz edilip puanlayıcılar arasındaki güvenilirlik katsayısı .87 olarak hesaplanmıştır. Analiz sonuçları; nitel verilerin sayısallaştırılmasında kullanılan yüzde ve frekans ile ifade edilmiş ve öğrenci yazılarından doğrudan alıntılar yapılarak yorumlanmıştır. Yazı örnekleri; yazının satıra doğrusal olarak yerleştirilmesi, kelimeler arası

* Bu çalışmanın *özeti* 23-25 Mayıs 2013 tarihinde Adnan Menderes Üniversitesi tarafından düzenlenen XII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu’nda basılmıştır.

Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr. Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği ABD, El-mek: zibrahimc@yahoo.com

boşluk, harfler arası boşluk, harfi formatına uygun üretme, bitişiklik ve eğiklik olmak üzere altı ana kategoride incelenmiştir. Araştırmanın bulgularının; yazı ve yazma araştırmacılarına, okuma yazma dokümanlarını hazırlayanlara ve materyal tasarımcılarına, sınıf öğretmenlerine ve sınıf öğretmeni adaylarına önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dil edinimi, Yazma becerisi, Yazı öğretimi, İlkokuma yazma, Okunaklılık.

INVESTIGATION OF MANUSCRIPT LEGIBILITY PRODUCED BY STUDENTS IN THE PROCESS OF EARLY WRITING- READING IN TURKEY AND BULGARIA

ABSTRACT

The successful transfer of thoughts and emotions that speaking and writing skills, know-how requires a number of skills and knowledge. This accumulation of knowledge and skills in the elementary foundations are being laid. One of the expressive language skills writing is from skills of the individual, academic, cultural and social life most used. Children in the process of development, but the receptive language and expressive language skills, listening skills, preschool speech, expressive language, receptive language skills of reading and writing skills in the elementary school are gaining. Starting first grade literacy teaching process consists of encoding and decoding activities. Does not change from person to person are universal criteria for readability. No matter which language you made a post about writing as long as it complies with the criteria "legible" provision given. From this point in the process of teaching reading and writing of this study, Turkish and Bulgarian primary criteria was to investigate the legibility of texts produced by first grade children. This study was designed according to the technique of qualitative case study research model data 2012-2013 academic year in Edirne, Turkey, the first year of primary school going 15 (9 male, 6 female) in the 2012-2013 academic year the student data and Bulgaria capital Sofia the first year of the ongoing 15 (8 female and 7 male) were collected from samples of student writing. Samples taken from both countries, letters, syllables, words, sentences, and attention is paid to the stages of the text. Criteria for determining the legibility of domestic and foreign literature were reviewed and according to the criteria determined by the researcher "enough", "developed" and "inadequate," he rated. The data were analyzed by the researcher and with five experts in the field. Legibility of the data by the researcher analyzed separately according to the criteria of whether the raters' reliability coefficient was calculated as .87. Analysis results are expressed in terms of percentage and frequency used for the quantification of qualitative data and direct extracts from the writings of students interpreted. Text examples of straight-line placement of text, the space between words, letter-spacing, letter format, suitable to produce, including six main categories of contiguity and the curvature examined. The findings of the study, the writing researchers, reading and writing documents and material authors,

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013*

designers, classroom teachers and classroom teacher candidates will contribute important.

Key Words: Language acquisition, writing, teaching writing, early reading and writing, legibility.

Giriş

Günümüz şartlarında bilgi ve teknoloji hızlı bir biçimde artmakta ve gelişmektedir. Bu gelişmelere paralel olarak da toplum sürekli kendini yenilemekte ve bu gelişmelere ayak uydurmaktadır. Toplumunu oluşturan bireylerin gerekli bilgi ve becerileri kazanmasını sağlayacak olan unsur eğitimidir. Eğitim ile toplum ve toplumunu oluşturan bireyler yeniliklere açık olmakta, yaşamları için gerekli olan bilgi ve becerilere sahip olabilmektedir. Bireylerin yaşamları için gerekli olan bilgi ve becerilerin kazanmasını sağlayacak olan eğitimin ilk başladığı yerde nitekim ilköğretim kurumları oluşturmaktadır. Bu özelliği sebebiyle ilköğretim, eğitim sisteminin temel yapı taşı oluşturmaktadır.

İlköğretim, örgün eğitimin birinci ve önemli basamakları arasında yer almakta ve ilköğretim bir üst aşamadaki eğitim basamağının temelini oluşturmaktadır. Ayrıca çocuğun eğitimi için önemli bir yere sahip olan ilköğretimde kazanılan bilgi ve beceriler bireyin bir üst aşamadaki öğrenim hayatını doğrudan etkilemektedir (Gültekin, 2007).

Eğitimin temel yapı taşı oluşturan ilköğretimde çocuklar yaşamlarında ilk defa okuma yazma kavramları ile karşılaşmakta, ilk defa okuma yazmayı bu dönemde öğrenmeye başlamaktadır.

Gelişmiş olan toplumlarda kişinin kendi ilgi alanında ilerlemesi ve kendisini geliştirmesi, çalışma alanında önemli yerlere gelmesi, gelişmiş bir okuma-yazma becerisine sahip olmasıyla sağlanabilmektedir. Çünkü gelişmiş ve yeterli iş donanımına sahip olan bir kişi etkili bir okuma becerisi edinmeden kendisinden istenilen seviyede bir bilgi birikimini elde edemez. Bunun yanında, etkin bir yazma becerisine sahip olmadan kişi kazanmış olduğu bilgi birikimini etrafındaki diğer kişilerle paylaşamaz (Çelenk, 2007). Bütün bunlarda okur-yazarlığın önemini ortaya çıkarmaktadır.

İlköğretimin birinci sınıfında kazandırılan okuma-yazma becerileri çocukların ileriki yaşamlarında ve özellikle diğer üst aşamadaki eğitim basamakları için büyük bir öneme sahiptir. Özellikle yazma becerileri çocukların duygularını, düşüncelerini yazılı olarak ortaya çıkarması açısından önemli sayılmaktadır. Yazma işi, kişi duygularını, düşüncelerini, yaşamış olduğu olayları, kendi isteklerini, kendi iç dünyasına ait hayallerini yazılı veya basılı olarak ifade edilmesidir (Coşkun, 2007).

Yazma işi ile gerçekleştirilen yazının anlamı ise Türkçe Sözlükte şu şekilde yer almaktadır: **“ Yazı; düşüncenin belli işaretlerle tespit edilmesi, yazma işi. Alfabe. Harfleri yazma biçimi. Herhangi bir konuda yazılmış bilim, düşünce ve sanat ürünü. Anlam, sanat veya biçim bakımından yazılan şey, makale”** olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük, 2013). Gülerüz (2002) ise yazıyı; duygu ve düşüncelerin ifade edilmesinde kullanılan, her bir sesin gösterildiği işaretler düzeni olarak tanımlamıştır. Ayrıca yazı geçici söylenmiş olunan sözlerin kalıcılığını sağlayan, insanlığın kültürel birikimlerini günümüze gelmesine yardımcı olan, insan beynindeki soyut kavramların simgeler yoluyla somut hale getirilmesi için kullanılan irreal varlık olarak görülmektedir (Uysal, 2008).

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

Kişinin duygu ve düşüncelerinin, hayallerinin, isteklerinin basılı olarak ifade edilmesini sağlayan yazının bir takım işlevleri bulunmaktadır. Uysal (2008) yazının dört temel işlevi olduğunu belirtmiştir. Bu işlevler: Yazı;

- ✓ Kişiler arası iletişimi sağlar.
- ✓ Kişinin kendisine ait olan duygu ve düşüncelerin ifade edilmesine aracı olur.
- ✓ Kişinin sahip olduğu estetik gelişimine katkıda bulunur.
- ✓ Kişinin el-göz-beyin iş birliğini geliştirmesine yardımcı olur (Akt: Duran, 2009).

İlkokul birinci sınıf için vazgeçilmez unsur olan okuma ve yazma öğretiminin belli başlı amaçları bulunmaktadır. Bu öğretimlerden birisi olan yazı öğretimi ile çocukların okula başlamadan önce kazanmış oldukları dil becerilerini daha ileri seviyeye taşımak yani mevcut dil becerilerini geliştirmek, çevresiyle iletişim kurabilmesini sağlayacak olan iletişim becerilerini geliştirmek, öğrenme ve anlama becerilerini geliştirmek, sahip oldukları zihin becerilerini geliştirmek, çevresiyle uyumlu olabilmesini sağlayacak olan sosyal becerilerini geliştirmek ve zihinsel bağımsızlık becerilerini geliştirmek amaçlanmaktadır (Güneş, 2007). Ayrıca yazı öğretimi ile çocukların okunaklı yazılar yazabilmesi amaçlanmaktadır (Akyol, 2006).

İlkokula başlayan birinci sınıf çocuğunun okuma-yazma becerilerini edinebilmesi için çocuğun fiziksel yönden, zihinsel yönden, sosyal yönden gelişimini tamamlamış olması ve tüm bu gelişimlerin okuma-yazmaya geçebilecek düzeye ulaşmış olması gerekmektedir. Bu gelişimlerin temelinde fiziksel gelişim yer almaktadır. Fiziksel gelişim çocukların sosyal ve zihinsel gelişimlerine doğrudan etki etmektedir (Akyol, 2006).

Çocuğun okuma yazmaya geçebilmesi için tamamlaması gerekli gelişimlerin biri de zihinsel gelişimdir. Okuma yazma başlı başına bir zihinsel etkinliktir. Çocuk okula gelmeden önce belli başlı bazı zihinsel etkinlikleri tamamlayarak gelmiş olması gerekmektedir. Çünkü çocuğa öğretilmek istenen ses, hece, kelime ve cümle gibi soyut kavramları zihninde canlandırması gerekmektedir ki sağlıklı bir okuma yazma öğretimi yapılabilsin. Aksi takdirde bir aksaklık yaşanacak ve çocuğun okuma yazma öğrenmesi gecikecek ya da öğrenme gerçekleşmeyecektir (Coşkun, 2003; Eskinazi, 2003; Günçe, 1973; Akt: Duran, 2009).

Çocuğun okuma yazmaya geçebilmesi için tamamlaması gerekli gelişimleri gelişimlerin bir diğeri de sosyal ve duygusal gelişimdir. Çocukların okuma yazmaya başlayabilmesi ve okuma yazma becerisine sahip olabilmesi için çocukların sosyal ve duygusal yönden gelişimini tamamlamış olması gerekmektedir. Gray (1975) çocuğun soysal ve duygusal yönden toplu olarak sınıfta yapılan aktivitelere kendi isteği ile katılabilecek, okuma yazma öğretiminde kullanılan öğretim yöntem ve tekniklerine uyumlu olabilecek, okuma yazma etkinlikleri sırasında kendisine verilen görevleri yerine getirebilecek düzeyde sosyal ve duygusal yönden gelişimini tamamlamış olması gerektiğini belirtmiştir (Çelenk, 2007; syf: 28).

Çocuklar okula başlamadan önce oynamış oldukları çeşitli oyun ve aktivitelerle vücut kaslarını geliştirmekte ve yazmak için ilk becerilerini kazanmaktadır. Kimi çocuklar okur-yazar bir aileden geldiği için bu tür becerileri kazanmış olurken, kimi çocuklar bu becerileri edinmeden okula başlamaktadır. Yazma öğretimine geçmeden önce bu tür becerileri kazanmamış çocuklara bu becerileri kazandırmak gerekmektedir (Güneş, 2000). Bu tür becerileri kazandıracak yazma süreci bileşenleri bulunmaktadır. Bu yazma süreci bileşenleri oturma, kalem tutma, yazma materyallerini kullanma, boyama, el hareketleri, yazım yönü ve çizgi çalışmaları oluşturmaktadır (Akyol, 2006).

Yazı çalışmalarında ilk yapılacak hazırlık çalışması çocukların yazma için uygun oturma pozisyonunu öğrenmesi gerekmektedir. Bu uygun pozisyon ise çocukların ayaklarının yere değecek

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

şekilde oturması şeklindedir (Akyol, 2006). Çocuğun yazı yazarken oturma şeklinde masa ve sıranın birbiriyle uyumlu olması gerekmektedir. Aksi durumda mas ve sıranın uyumsuz olması sebebiyle çocuk fiziksel açıdan daha çok yorulacak ve bu durumda yazım açısından sorunlara sebep olacaktır (Temur ve diğ., 2011).

Yazı çalışmalarında öğretmen çocuklara uygun kalem tutma alışkanlığını kazandırması gerekmektedir. Harflerin doğru yazımı için kalem tutma becerisi önemli görülmektedir. Aksi takdirde çocuklar yanlış kalem tutma becerisi kazanır ve bu durumda ileride ciddi yazım sıkıntılarına yol açabilmektedir (Cemaloğlu, 2000).

Yazı çalışmaları sırasında çocukların doğru, okunaklı ve güzel bir yazı yazabilmesi için yazma materyallerini kuralına uygun olarak kullanabiliyor olması gerekmektedir. Örneğin kalem tutma öğrencinin kazanması gereken ve bir ömür boyu kullanabileceği bir beceridir. Öğrencinin bu aşamada kalemi düzgün ve kuralına uygun olarak tutması gerekmektedir. Öğrencinin kalemi yanlış bir şekilde tutması ve bu alışkanlığı yanlış bir şekilde kazanması durumunda ellerinin çabuk yorulmasına ve güzel yazmasına engel olacaktır (Güneş, 2000). Aynı şekilde çocuk kağıt tutmasını, defterinin pozisyonunu da kuralına uygun kullanması durumunda okunaklı ve güzel bir yazı yazma becerisi kazanabilmektedir.

Yazı öğretimi çalışmalarında öğrencilere çeşitli resimler ve boyamalar yaptırılarak öğrencinin yazı yazmaya başlaması için ön hazırlık yaptırılmış olunur. Öğrenci noktalarla verilmiş resimleri, noktalı yerleri birleştirerek resim yapma ve bu resimleri boyama çalışmaları ile çeşitli şekilleri çizme çalışması yapmış olur. Ayrıca kil, plastilin, çöp ve fasulye taneleri de kullanılarak çeşitli şekiller ve resimler yapılmış olunur. Bu şekilde öğrenci yazı yazmaya hazır hale getirilebilmiş olunur (Güneş, 2000).

Öğrencilerin yazı yazmaya geçmeden önce el ve kol kaslarının gelişimini tamamlamış olması gerekmektedir. Kas gelişimleri yeterli seviyeye ulaştıktan öğrenciler yazı yazmaya geçebilmektedirler. Öğrencilerin kas gelişimlerini oyun oynayarak, parmaklarını kullanarak sağ elimde beş parmak, sol elimde beş parmak şarkısı söylenilerek parmak kasları, geliştirilmesi gene benzer şekilde yağmur sesi çıkarma çalışması ile parmak kasları geliştirme çalışması, direksiyon çeviriyormuş gibi yapılarak kolları sağa ve sola çevirerek kol kasları geliştirme çalışmaları yapılabilmektedir (Çelenk, 2007).

Türkçede yukarıdan aşağıya ve soldan sağa yazmalar temel yön olarak kabul edilmektedir. Öğretmen çizgi çizme çalışmalarında öğrencinin bu yönleri öğrenmesini sağlamalıdır. Yönler öğrenmeleri için öğretmen okları kullanılmalı, harflerin başlangıç ve bitiş yönleri vurgulanarak harflerin yazım yönleri öğretilmelidir. Çocuklarda yön kavramı gelişmemiş ise harflerin doğru yazımı gerçekleşmeyecek, okunaklı bir yazım olmayacaktır. Bundan ötürü yazı çalışmalarına geçilmeden önce yazım yönü kavratılması önemli olacaktır (Akyol, 2006).

Öğrencilere doğru bir şekilde kalem tutmayı öğretildikten sonra resim yapma, boyama yapma gibi hazırlık çalışmaları yaptırıldıktan sonra çizgi çalışmalarına geçilmelidir. Çizgi çalışmaları yazmaya hazırlık aşamasının en önemli bölümünü oluşturmaktadır. çizgi çalışmaları; harflerin yazımını kolaylaştırmak amacıyla yapılan serbest çizgi çalışmaları ve alfabemizde yer alan harfleri yazmaya hazırlık için yaptırılan kurallı çizgi çalışmaları olarak ikiye ayrılmaktadır. Çizgi çizme çalışmalarında önemli olan husus çalışma sırasında çocukları bıktırarak, usandıracak, çalışma isteğini köreltecek çok çeşitli ve gereksiz çizgi çalışmalarından kaçınmak gerekmektedir. Bunun yerine çocukların severek yaptığı ve harflerin yazımını kolaylaştıran çizgi çalışmaları yapılmalıdır (Güneş, 2000).

Yazı öğretiminde yazıya başlamak için hazırlıkların bir diğeri de uygun harf formunun belirlenmesi ve bu harf formunun öğretilmesidir. Yazı öğretimindeki amaç öğrencilerin okunaklı ve hızlı yazı yazabilme becerisi kazandırabilmektir. Yazı öğretiminde iki türlü harf formları

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

kullanılmaktadır (Akyol, 2006). Kullanılan bu harf formlarının başında dik temel harfler gelmektedir. Dik temel harfler; çocukların yazı öğretiminin başında öğrencilerin fazla zorlanmaması ve yazıyı iyi tanıyabilmesi için basitleştirilmiş dik ve yuvarlak çizgilerden oluşan harflere dik temel harfler denmektedir (Güneş, 2000). Yazı öğretiminde kullanılan harf formlarından ikincisi de bitişik eğik harflerdir. Bitişik harfler ile yazılan bitişik eğik yazı; harflerin birleştirilerek yazılması ile oluşan yazı, yazma veya el yazısı, daha hızlı yazı yazılabilmesini sağlayan dil sembollerinin bir olarak/yapışık olarak yazılması ile oluşan yazı, hattat yazısı (<http://en.wikipedia.org/wiki/Cursive>).

Yazı öğretiminde ki temel amaç çocukların hızlı ve okunaklı bir yazı yazabilmesi olmaktadır. Çocukların yazılarında en çok karşılaşılan sorunlardan bir tanesi öğrencinin yazısının okunaklı olmamasıdır. Sena' a (2008) göre el yazısı yazmada çocukların beş ana noktada problemle karşılaşmaktadırlar. Bu ana problemler; eğik el yazısının harflerin yazımında geri dönüşün imkanı vermemesi, yazının oluşturulması (harflerden kelime, kelimelerden cümlelerin oluşturulması), kalemin uygun bir şekilde kavranması, harflerin hizalı, ölçülü ve aralıklarına uygun yazılması, yazıda akıcılığın olmasıdır. Çocukların eğik yazı yazımında olsun, el yazısı yazımında olsun karşılaştıkları ana problemler olarak bunları belirlemiştir (Sena, 2008). Ediger' e (2001) göre okunaklılık, yazılmış olunan yazı ile okuyucuya sunulan el yazısında harflerin yazılmış olunan harfi doğru şekilde temsil etmesi olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca bir el yazısının okunaklı olup olmadığına karar verme ölçütü olarak şunları tespit etmiştir. Bu ölçütler; yazının eğimi, boşlukları, biçimi, çizgi takibi, çizgi kalitesi ve yazının temizliği olarak belirlenmiştir (Yıldız ve Ateş, 2010). Akyol' a (2006) göre bir öğrenci:

- *Harfleri yanlış yazıyorsa,*
- *Harflerin alt ve üst uzantılarını uygun şekilde yazamıyorsa,*
- *Yazarken elini sıra veya masa üzerine doğru yerleştiremiyorsa,*
- *Kalemi doğru tutamıyorsa,*
- *Çok hızlı veya yavaş yazıyorsa,*
- *Kirli ve düzensiz bir yazı çalışması ortaya koyuyorsa,*
- *Satırı gerektiği şekilde takip edemiyorsa,*
- *Çizgisiz kâğıda yazdığında satır aralarını yeterli şekilde ayarlayamıyorsa (çok sık, çok seyrek, düzensiz vb.)*

bu öğrenci okunaklı bir yazı yazma becerisi kazanmamış demektir. Bu becerilerin kazanılamamasındaki en büyük etkenin de yetersiz ve düzensiz eğitimin olmasına bağlamaktadır.

Ayrıca Okunaklılık; yazının biçimsel özellikleriyle ilgili bir kavramdır. Bir çocuğun hızlı olduğu kadar okunaklı yazması; yazıyı bir iletişim aracı olarak kullanmasına ve akademik başarısını etkiler (Amundson ve Weil, 1996; Tseng ve Cermak, 1993: Akt.: Yıldız ve arkadaşları, 2009:77). Okunaklılık, okuyucuya sunulan el yazısında harflerinin ifade yeterliliğini gösterir ve el yazısı değerlendirmelerinin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Okunaklılık değerlendirmelerinde heceleme, kelime kullanımı, gramer gibi özelliklere değil yalnız fiziksel özelliklere odaklanılır (Graham, Berninger & Weinraub, 1998). Son yıllarda oldukça yaygınlaşan analitik değerlendirmede yazı, önceden belirlenmiş ve okunaklılığı etkilediği düşünülen ölçütler açısından değerlendirilmektedir (Rosenbloom, Weish & Parush, 2003; Akt.: Yıldız ve arkadaşları, 2009:77).

Bununla birlikte Sassoon (2006: 40) okunaklılığın 12 kuralını aşağıdaki gibi belirtmiştir:

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013*

- 1) Harflerin alt, üst ve gövde boyları doğru olmalı ve birbiriyle orantılı olmalı,

kitap sınıf - - *kitap sınıf*

- 2) a, b, d, g, o, ö, p gibi kapalı biçimleri olan harfler kapalı şekilde yazılmalı, açık bırakılmamalı,

ad okul *ad okul*

- 3) c, ç, e, h, u, ü, v, y gibi açık biçimleri olan harfler açık şekilde yazılmalı, kapalı olmamalı,

çay veli *çay veli*

- 4) b, d, f, g, ğ, h, ı, i, j, k, l, p, t, y gibi düz çizgileri olan harflerin çizgileri düz olmalı,

hepsi dik *hepsi dik*

- 5) c, ç, e, s, ş, t, v gibi kavisli biçimleri olan harfler kavisli yazılmalı,

çeşme *çeşme*

- 6) Birden fazla kalem hareketiyle yapılan harfler (a, d, f, g, ğ, h, k, m, p) parçaları birbirinden kopuk olmamalı,

çanta *çanta*

- 7) Kavis ve bağlantılar (yatay ve diyagonal) belirgin olmalı,

hilal *hilal*

- 8) Alttan ve üstten bağlanan harflerin bağlantı noktaları birbirinden belirgin bir şekilde ayrılmalı,

hurma *hurma*

- 9) Harfler arasında uygun boşluk bırakılmalı, bir harfin bitiş noktasıyla diğer harfin başlangıç noktası belirgin olmalı,

ingilizce *ingilizce*

- 10) Bir kelimenin bir harfinin yazımını tamamen bittiğine emin olmadan diğer harfe başlanmamalıdır,

masa *masa*

- 11) Harflerin başındaki veya sonundaki bağlantı çizgileri iyi belirtilmeli ve kelimeler arası boşluk verilirken bu bağlantı çizgilerine dikkat edilmelidir, kelimenin son harfi -bağlantı çizgisi dâhil- bitirilmelidir,

onun saçı *onun saçı*

- 12) Harfler kişiselleştirilirken veya yeni bir tarz oluştururken harfe verilen yeni biçim başka bir harfi çağrıştırmamalı ve hangi harf olduğu belirgin olmalıdır.

çerçeve *çerçeve*

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

Yazı öğretiminde okunaklılık ile çok karıştırılan bir kavram olan okunabilirlik kavramı tamamen farklı anlamları taşımaktadırlar. Okunabilirlik kavramı son yıllarda popüler olan bir kavram değildir. Okunabilirlik kavramı çalışmaları çok eski zamana dayanan bir kavramdır. Bu kavram eski zamanlarda kurumlar arası yazışmalarda, askeri kurumlarda, sağlık sektöründe kullanılan bir kavramdı. Şimdilerde ise bu kavram dil bilimcilerin ve bilim adamlarının kullanmış olduğu ve üzerinde çalışmalar yaptığı bir kavram haline gelmiştir (Temur, 2003).

Okunabilirlik; Ateşman' a (1997) göre; okuyucunun okumuş olduğu metin, paragraf ya da yazının kolay bir şekilde ya da zor bir şekilde anlaşılır olması şeklinde tanımlanmıştır. Buna göre okunabilirlik, metinlerin anlaşılır olması açısından güçlük derecesi ve okuyan kişinin düzeyine uygunluk seviyesi ile alakadardır (Güyer ve diğ., 2009). Tanımlardan da anlaşılacağı gibi okunaklılık yazının şekil yönünü, yazının biçimsel olarak ele alınmasını sağlarken, okunabilirlik yazının şekil, biçim yönü değil de yazının içerik olarak ele alınmasını sağlamaktadır.

Ayrıca okunaklılık, yazılan metnin yazı karakteri, sayfa şekli gibi özelliklere göre belirlenmesine karşın okunabilirlik ise yazılan metindeki dile ait hecelerin, hecelerle oluşturulan kelimelerin, kelimelerle oluşturulan cümlelerin karakteristik özelliklerine göre yazılan metnin kolay anlaşılır olup olmadığı hakkında bilgi vermektedir (Bezirci ve Yılmaz, 2010).

Amaç

Son çıkan ilköğretim programı ile ilkokullarda okutulan Türkçe dersindeki yazma öğretiminde kullanılan bitişik eğik yazı konusunda birçok sıkıntıların da beraberinde getirmiştir. Öğrencilerin bitişik eğik yazı yazımında karşılaştıkları en büyük sorunda yazılarının okunaklı olup olmamasıdır. Bitişik eğik yazının bütüncül olarak yazılması, geri dönmeye izin vermemesi, harflerin yazımının dik temel yazıdaki harf yazımına göre biraz daha zor olması, dik temel yazıya göre daha hızlı yazılıyor olması gibi nedenlerden dolayı yazının okunaklı olması da güçleşmektedir. Akyol' a (2006) göre bitişik eğik yazıdaki yaşanan tüm sıkıntıların en büyük nedeni yetersiz ve düzensiz verilen eğitimidir. Ayrıca öğretmenlerin yazı öğretiminde hassas davranmaması, yanlış uygulamalar ve öğrencilerin yazı yazma konusunda yanlış kazanımlar edinmesi, öğretmenlerin başta bu yanlışlıklara müdahale etmemesi de diğer etkenler arasında yer almaktadır. Okunaklılık ile ilgili yaşanan bu sıkıntıların neler olduğu, bu sıkıntıların sadece bizim ülkemizde mi ya da başka ülkelerde de aynı sıkıntıların olup olmadığını öğrenmek amacıyla bu araştırma yapılmıştır. Araştırma Türkiye ve Bulgaristan' da eğitim gören okuma yazmaya yeni başlamış çocukların yazılarındaki okunaklılık durumlarının karşılaştırılması amacıyla yapılmıştır.

Önem

Bu araştırma ile yazı öğretiminde yazılan hecelerin, kelimelerin, cümlelerin ya da metnin okunaklılık açısından değerlendirmesi ve okunaklılık ölçütlerinin neler olduğu hususu ortaya çıkacaktır. Ayrıca okunaklılık ve okunabilirlik kavramlarının farklı olduğu, iki kavramında farklı hususlar üzerinde durduğu görülecektir. Bunun yanında yazıların okunaklılık ile ilgili yaşanan sıkıntıların sadece bizim ülkemizde mi olduğu yoksa daha başka ülkelerde de aynı sıkıntıların olup olmadığı ortaya çıkacaktır. Tüm bu hususta araştırma okunaklılık ile ilgili yapılmış araştırmalara ek olarak literatüre fayda sağlanacağı düşünülmektedir.

Problem ve Alt Problemler

Araştırmada “Türkiye ve Bulgaristan’da okuma yazma sürecindeki öğrencilerin ürettikleri yazılarda okunaklılık bakımından fark var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır. Araştırmanın temel problemine bağlı olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

Türkiye ve Bulgaristan’da okuma yazma sürecindeki öğrencilerin ürettikleri yazılarda;

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

Yazıyı satıra yerleştirme becerileri arasında fark var mıdır?

Kelimeler arası boşluk bırakma becerileri arasında fark var mıdır?

Harfler arası boşluk bırakma becerileri arasında fark var mıdır?

Harfleri uygun formda üretme becerileri arasında fark var mıdır?

Bitişik yazı yazma becerileri arasında fark var mıdır?

Eğik yazı yazma becerileri arasında fark var mıdır?

Yöntem

Bu araştırma nitel araştırma yönteminin durum çalışması tekniğine göre desenlenmiştir. Durum çalışmaları var olan durumun derinlemesine çalışılmasına olanak sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Bu çalışmada Türkiye'deki veriler 2012-2013 Öğretim Yılında Edirne ilinde ilkokul birinci sınıfa devam eden 15 (9 erkek, 6 kız) öğrencinin ve Bulgaristan'daki veriler ise 2012-2013 Öğretim Yılında başkent Sofya'da birinci sınıfa devam eden 15 (8 kız, 7 erkek) öğrencinin yazı örneklerinden toplanmıştır. Okullar ve öğrencilerin denkliliğinin sağlanması amacıyla araştırmacılar tarafından okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumuna ilişkin gözlemler ve öğrencilerin denkliliğinin sağlanması amacıyla da bir dizi görüşme yapılmıştır.

Araştırmanın ana ve ham verilerini; hem Bulgaristan hem de Türkiye'deki ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin ilkokuma yazma sürecinin başında, ortasında ve sonundaki öğrencilerin yazı örneklerinden oluşan defterler oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen ve 6 ana maddeden oluşan okunaklılık kontrol listesi aracılığıyla toplanmıştır.

Araştırmada veriler araştırmacılarla birlikte 5 alan uzmanı tarafından analiz edilmiştir. Veriler araştırmacılar tarafından okunaklılık ölçütlerine göre ayrı ayrı analiz edilmiş ve puanlayıcılar arasındaki güvenilirlik katsayısı .87 olarak hesaplanmıştır. Analiz sonuçları; nitel verilerin sayısallaştırılmasında kullanılan yüzde ve frekans ile ifade edilmiş ve öğrenci yazılarından doğrudan alıntılar yapılarak yorumlanmıştır. Yazı örnekleri; yazının satıra doğrusal olarak yerleştirilmesi, kelimeler arası boşluk, harfler arası boşluk, harfi formatına uygun üretme, bitişiklik ve eğiklik olmak üzere altı ana kategoride incelenmiştir.

Bulgular

Türkiye ve Bulgaristan'daki birinci sınıf öğrencilerinin ilkokuma yazma sürecinde ürettikleri yazıların okunaklılık kriterlerine göre incelendiği bu çalışmada aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

Öğrenci yazı örneklerinin okunaklılık kriterlerinden yazının satıra uygun olarak yerleştirilmesi ölçütüne ilişkin bulgular Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Yazıyı satıra yerleştirme becerileri

	Yetersiz		Geliştirilmeli		Uygun	
	f	%	f	%	f	%
Türkiye	1	6.6	3	20	11	73
Bulgaristan	1	6.6	2	13	12	79
TOPLAM	2	6.6	5	16.5	23	76

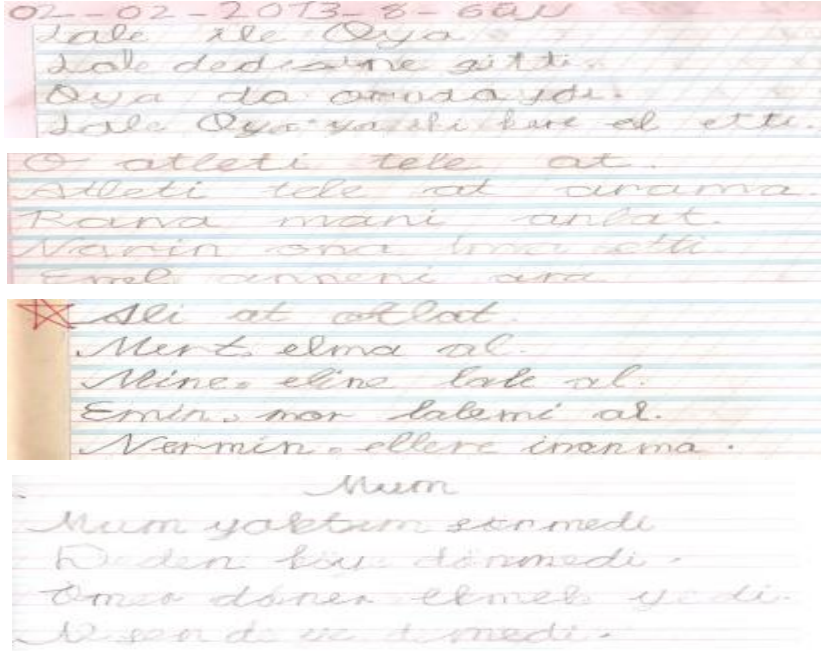
Türkiye ve Bulgaristan'daki birinci sınıf öğrencilerinin ilkokuma yazma sürecinde ürettikleri yazıların "yazıyı satıra yerleştirme" okunaklılık kriterlerine göre Tablo 1'deki sonuçlar elde edilmiştir. Buna göre, çalışma grubundaki hem Türkiye hem de Bulgaristan'dan birer öğrenci yazıyı satıra uygun yerleştirememiştir. Bununla beraber Türkiye'den 3, Bulgaristan'dan da 2

Turkish Studies

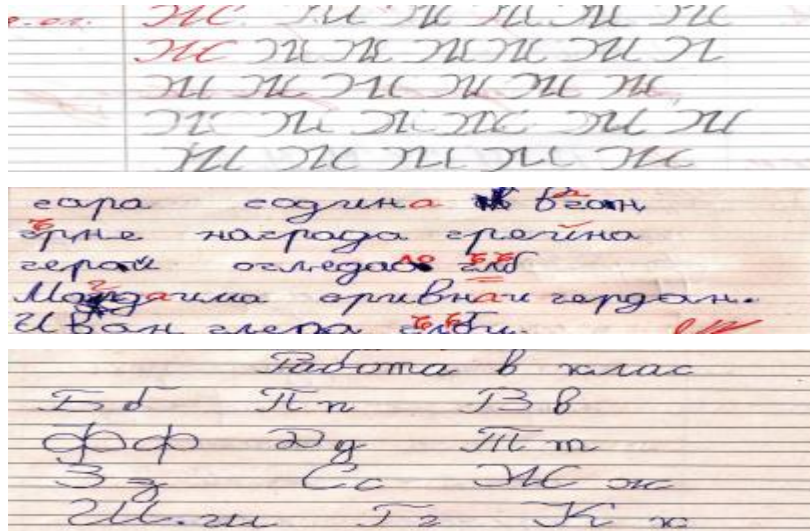
öğrencinin bu becerilerinin geliştirilmesi gerektiği bulunmuştur. Araştırmaya konu olan 15 Türk öğrenci yazı örneğinden 11'i ve 15 Bulgar öğrencinin yazı örneğinden 12'si yazıyı satıra uygun olarak yerleştirmiştir. Araştırmaya katılan toplam 30 öğrenciden 23'ünün satır kullanım becerisi bakımından uygun düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Yazıyı satıra doğrusal olarak uygun yerleştirme becerilerine ilişkin Türk ve Bulgar öğrencilerin yazı örnekleri aşağıda verilmiştir.

Türkiye' den yazı örnekleri:

Bulgaristan'dan yazı örnekleri:

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

Öğrenci yazı örneklerinin okunaklılık kriterlerinden kelimeler arasında uygun boşluk bırakma ölçütüne ilişkin bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

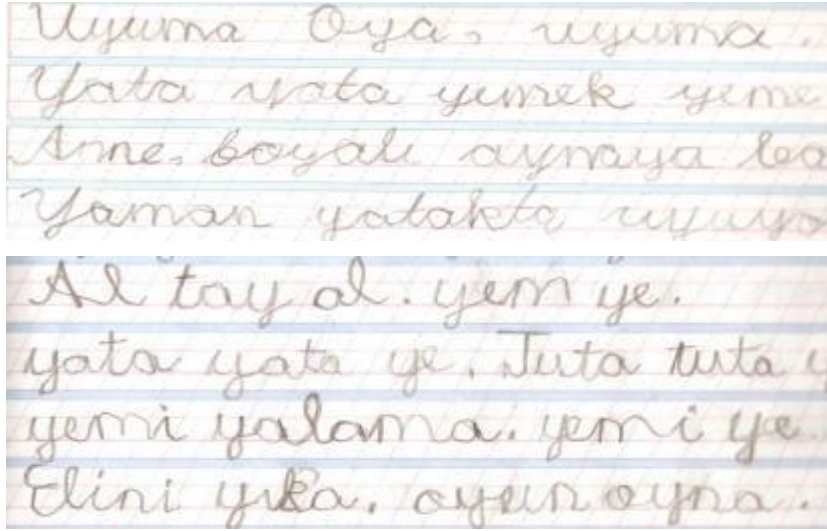
Tablo 2: Kelimeler arası boşluk bırakma becerileri

	Yetersiz		Geliştirilmeli		Uygun	
	f	%	f	%	f	%
Türkiye	3	20	7	46	5	34
Bulgaristan	3	20	5	34	7	46
TOPLAM	6	20	12	40	12	40

Türkiye ve Bulgaristan’daki birinci sınıf öğrencilerinin ilkokuma yazma sürecinde ürettikleri yazıların “kelimeler arası uygun boşluk bırakma” okunaklılık kriterlerine göre Tablo 2’deki sonuçlar elde edilmiştir. Buna göre, çalışma grubundaki hem Türkiye hem de Bulgaristan’dan üçer öğrenci yazılarında kelimeler arası uygun boşluk bırakmamışlardır. Bununla beraber Türkiye’den 7, Bulgaristan’dan da 5 öğrencinin bu becerilerinin geliştirilmesi gerektiği bulunmuştur. Araştırmaya konu olan 15 Türk öğrencinin yazı örneğinden 5’i ve 15 Bulgar öğrencinin yazı örneğinden 7’si kelimeler arası boşluğu uygun olarak yazabilmektedir. Araştırmaya katılan toplam 30 öğrenciden 12’sinin yazılarında kelimeler arası boşluk bırakma becerisi bakımından uygun düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

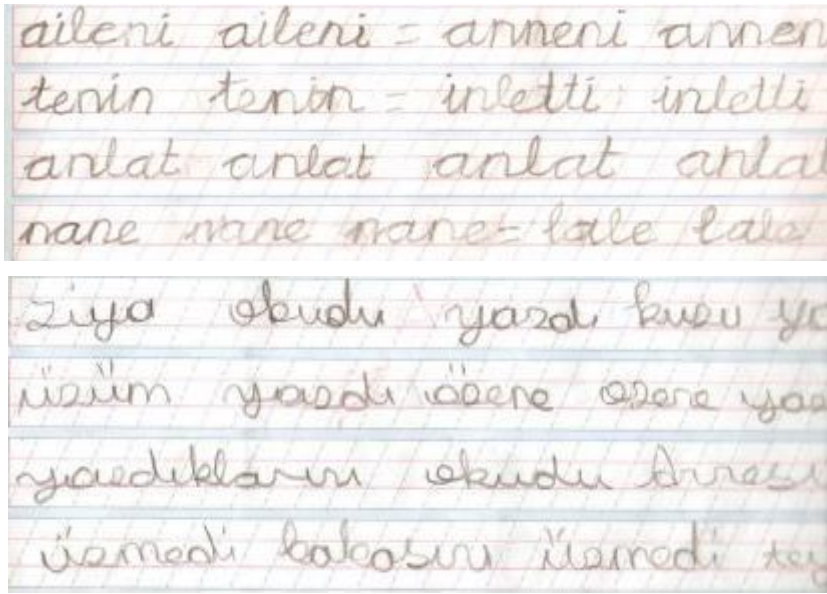
Kelimeler arası uygun boşluk bırakma becerilerine ilişkin Türk ve Bulgar öğrencilerin yazı örnekleri aşağıda verilmiştir.

Türkiye’den yazı örnekleri:

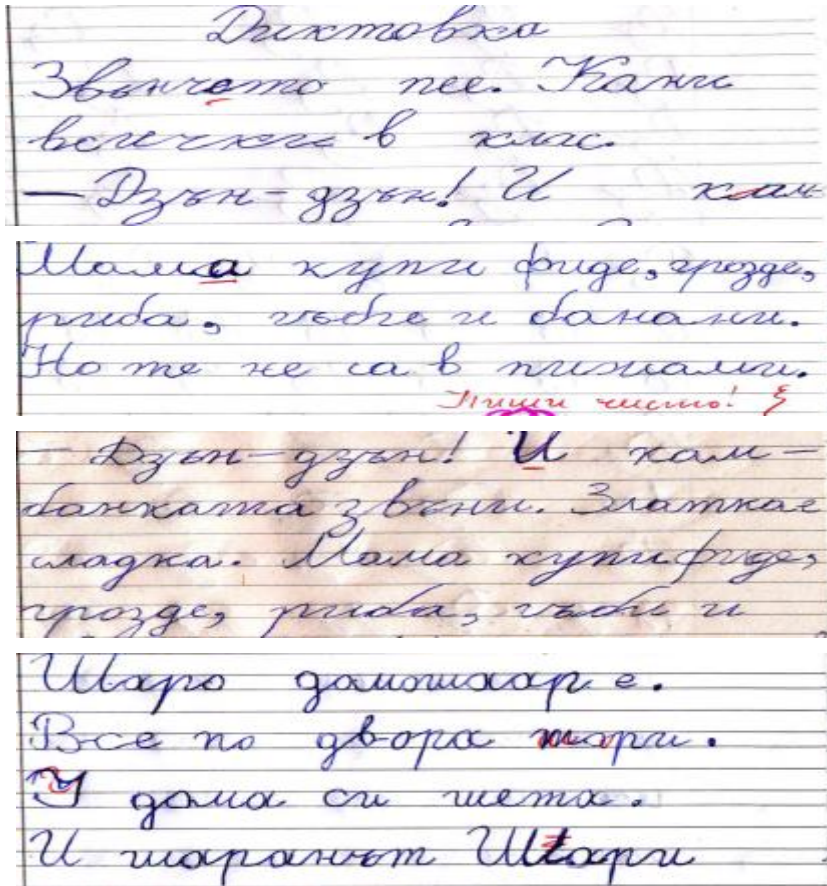

Turkish Studies

Bulgaristan'dan yazı örnekleri:

Öğrenci yazı örneklerinin okunaklılık kriterlerinden harfler arasında uygun boşluk bırakma ölçütüne ilişkin bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: Harfler arası boşluk bırakma becerileri

Turkish Studies

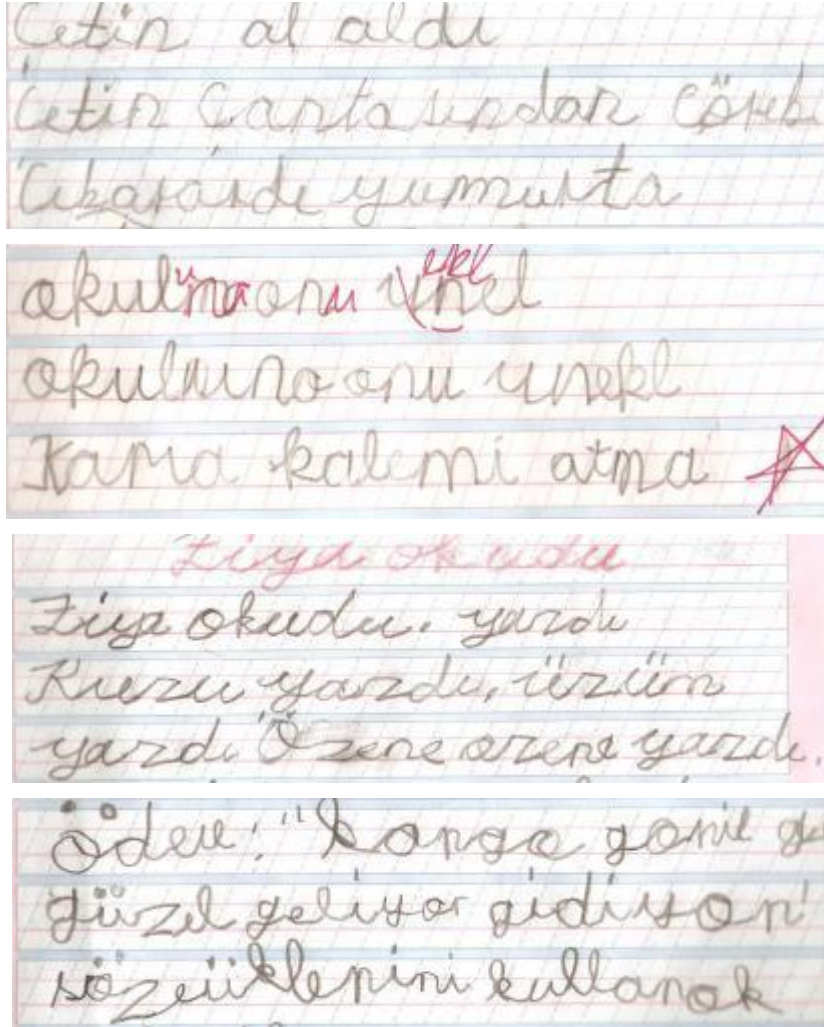
International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
 Volume 8/8 Summer 2013

	Yetersiz		Geliştirilmeli		Uygun	
	f	%	f	%	f	%
Türkiye	4	26	6	40	5	33
Bulgaristan	2	13	5	33	8	54
TOPLAM	6	20	11	37	13	43

Türkiye ve Bulgaristan'daki birinci sınıf öğrencilerinin ilkokuma yazma sürecinde ürettikleri yazıların "harfler arası boşluk bırakma" okunaklılık kriterlerine göre Tablo 3'teki sonuçlar elde edilmiştir. Buna göre, çalışma grubundaki Türkiye'den 4; Bulgaristan'dan da 2 öğrenci yazılarında harfler arası uygun boşluk bırakmamışlardır. Bununla beraber araştırmada Türkiye'den 6; Bulgaristan'dan da 5 öğrencinin bu becerilerinin geliştirilmesi gerektiği bulunmuştur. Araştırmaya konu olan 15 Türk öğrencinin yazı örneğinden 5'i ve 15 Bulgar öğrencinin yazı örneğinden 8'i harfler arası boşluğu uygun olarak yazabilmektedir. Araştırmaya katılan toplam 30 öğrenciden 13'ünün yazılarında harfler arası boşluk bırakma becerisi bakımından uygun düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Harfler arası uygun boşluk bırakma becerilerine ilişkin Türk ve Bulgar öğrencilerin yazı örnekleri aşağıda verilmiştir.

Türkiye'den yazı örnekleri:

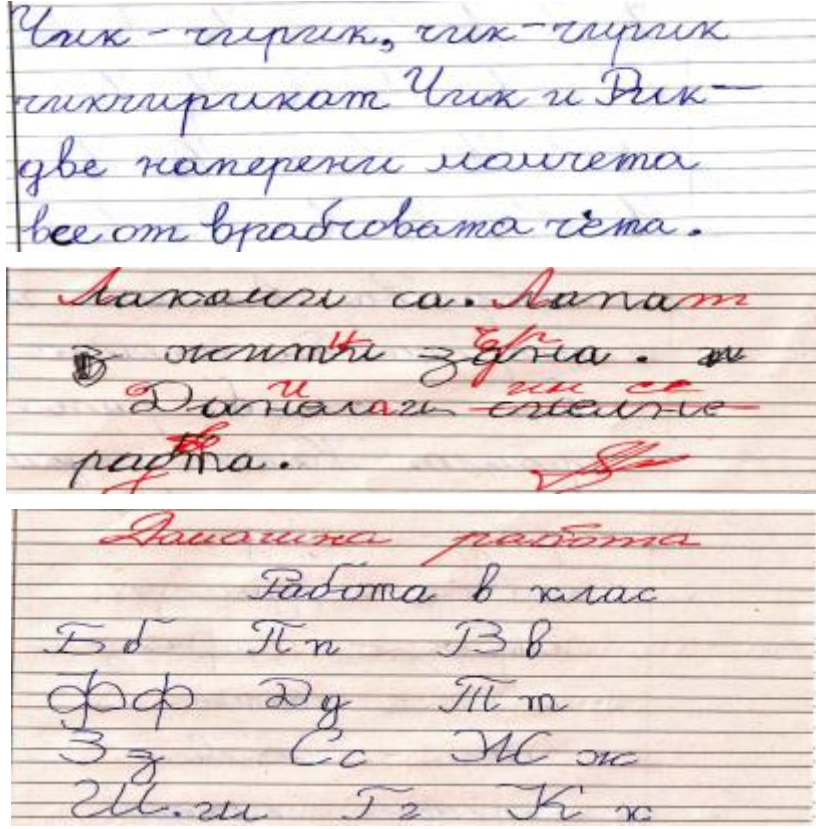

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

Bulgaristan'dan yazı örnekleri:

Öğrenci yazı örneklerinin okunaklılık kriterlerinden harfleri uygun formatta üretme ölçütüne ilişkin bulgular Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4: Harfleri uygun formda üretme becerileri

	Yetersiz		Geliştirilmeli		Uygun	
	f	%	f	%	f	%
Türkiye	5	33	5	33	5	33
Bulgaristan	4	26	5	33	6	41
TOPLAM	9	30	10	33	11	37

Türkiye ve Bulgaristan'daki birinci sınıf öğrencilerinin ilkokuma yazma sürecinde ürettikleri yazıların "harfleri uygun formatta üretme" okunaklılık kriterlerine göre Tablo 4'teki sonuçlar elde edilmiştir. Buna göre, çalışma grubundaki Türkiye'den 5; Bulgaristan'dan da 4 öğrenci yazılarında harfleri uygun formatta üretememişlerdir. Bununla beraber araştırmada hem Türkiye hem de Bulgaristan'dan beşer öğrencinin bu becerilerinin geliştirilmesi gerektiği bulunmuştur. Araştırmaya konu olan 15 Türk öğrencinin yazı örneğinden 5'i ve 15 Bulgar öğrencinin yazı örneğinden 6'sı harfleri uygun formda yazabilmektedir. Araştırmaya katılan toplam 30 öğrenciden 11'inin yazılarında harflerin uygun formda üretme becerisi bakımından uygun düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Harfleri uygun şekillerde üretebilme becerilerine ilişkin Türk ve Bulgar öğrencilerin yazı örnekleri aşağıda verilmiştir.

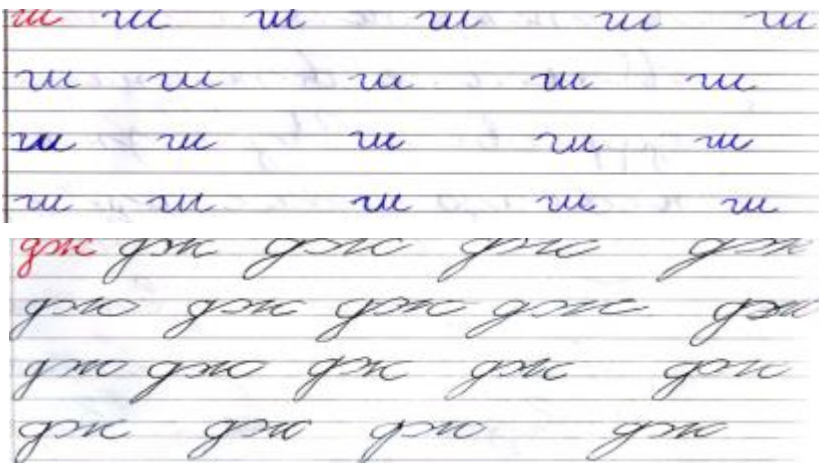
Türkiye'den yazı örnekleri:

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

Bulgaristan'dan yazı örnekleri:

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

Öğrenci yazı örneklerinin okunaklılık kriterlerinden bitişik yazı yazma ölçütüne ilişkin bulgular Tablo 5’te verilmiştir.

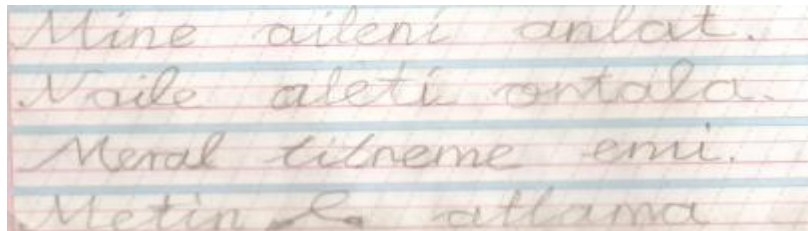
Tablo 5: Bitişik yazı yazma becerileri

	Yetersiz		Geliştirilmeli		Uygun	
	f	%	f	%	f	%
Türkiye	2	13	3	20	10	77
Bulgaristan	-	-	3	20	12	80
TOPLAM	2	6.6	6	20	22	73.4

Türkiye ve Bulgaristan’daki birinci sınıf öğrencilerinin ilkokuma yazma sürecinde ürettikleri yazıların “bitişik el yazısı ile yazma” okunaklılık kriterlerine göre Tablo 5’teki sonuçlar elde edilmiştir. Buna göre, çalışma grubundaki Türkiye’den 2 öğrencinin yazılarında yer yer dik temel harfleri tercih ettiği tespit edilmiştir. Bulgaristan’dan alınan yazı örneklerinde ise dik temel harflerin kullanıldığı bir duruma rastlanmamıştır. Bununla beraber araştırmada hem Türkiye hem de Bulgaristan’dan üçer öğrencinin bu becerilerinin geliştirilmesi gerektiği bulunmuştur. Araştırmaya konu olan 15 Türk öğrencinin yazı örneğinden 10’u ve 15 Bulgar öğrencinin yazı örneğinden 12’si tamamen bitişik yazı ile üretilmiştir. Araştırmaya katılan toplam 30 öğrenciden 22’sinin yazılarında kelime ve cümleleri bitişik yazma becerisi bakımından uygun düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Bitişik yazı ile yazabilme becerilerine ilişkin Türk ve Bulgar öğrencilerin yazı örnekleri aşağıda verilmiştir.

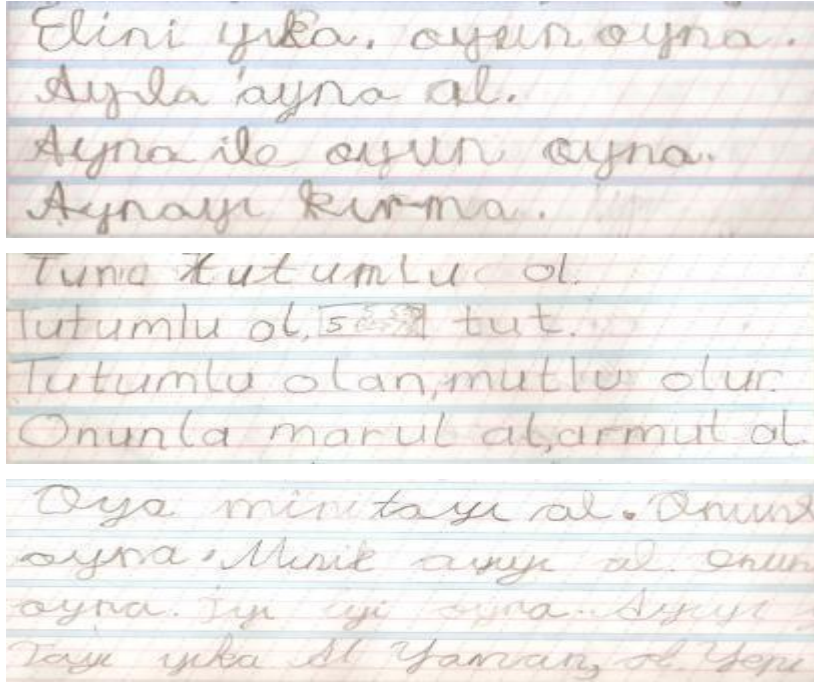
Türkiye’den yazı örnekleri:

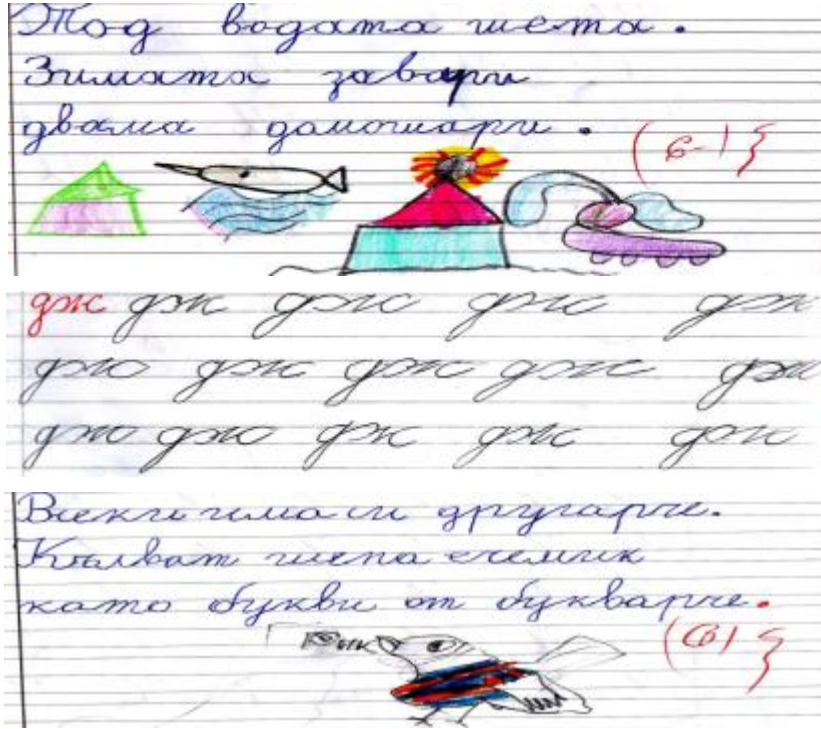
Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

Bulgaristan'dan yazı örnekleri:

Öğrenci yazı örneklerinin okunaklılık kriterlerinden bitişik yazı yazma ölçütüne ilişkin bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 6: Eğik yazı yazma becerileri

Yetersiz		Geliştirilmeli		Uygun	
f	%	f	%	f	%

Turkish Studies

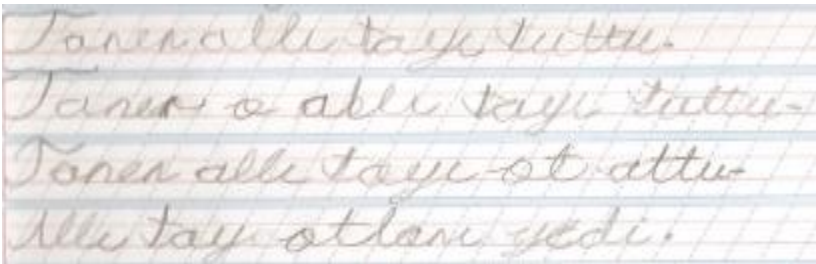
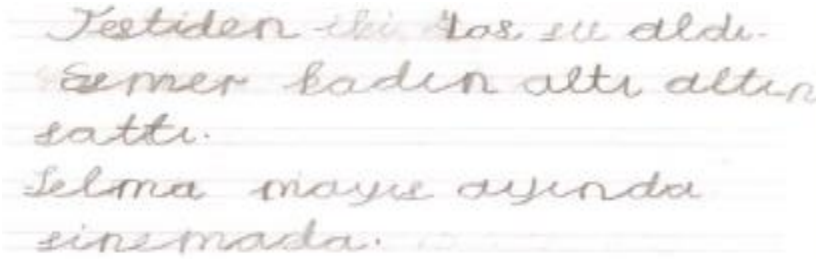
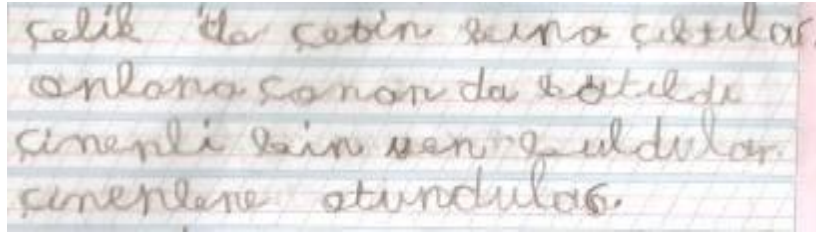
International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

Türkiye	3	20	4	27	8	53
Bulgaristan	7	46	3	20	5	34
TOPLAM	10	33	7	23	13	44

Türkiye ve Bulgaristan'daki birinci sınıf öğrencilerinin ilkokuma yazma sürecinde ürettikleri yazıların "eğik el yazısı ile yazma" okunaklılık kriterlerine göre Tablo 6'daki sonuçlar elde edilmiştir. Hem Türkiye hem de Bulgaristan müfredatına göre okuma yazma öğretim sürecinde bitişik ve eğik yazı karakterleri kullanılmaktadır. Buna göre, çalışma grubundaki Türkiye'den 3; Bulgaristan'dan 7 öğrencinin yazı örneklerinde yazılarına gereken eğimi vermedikleri bulunmuştur. Bununla beraber araştırmada Türkiye'den 4; Bulgaristan'dan da 3 öğrencinin yazısındaki eğim verebilme becerilerinin geliştirilmesi gerektiği bulunmuştur. Araştırmaya konu olan 15 Türk öğrencinin yazı örneğinden 8'i ve 15 Bulgar öğrencinin yazı örneğinden 5'i tamamen eğik yazı ile üretilmiştir. Araştırmaya katılan toplam 30 öğrenciden 13'ünün yazılarında kelime ve cümleleri eğik yazı ile yazma becerisi bakımından uygun düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Eğik yazı ile yazabilme becerilerine ilişkin Türk ve Bulgar öğrencilerin yazı örnekleri aşağıda verilmiştir.

Türkiye'den yazı örnekleri:

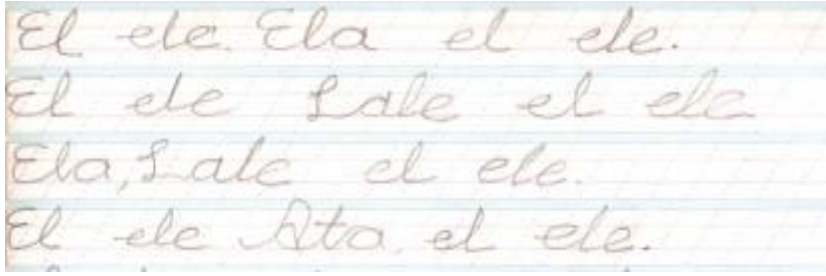

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

Bulgaristan'dan yazı örnekleri:

Sonuç

Türkiye ve Bulgaristan'daki ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin yazılarının okunaklılığının yazıyı satıra uygun yerleştirme, kelimeler arası boşluk, harfler arası boşluk, harfleri uygun formatta üretme, bitişik ve eğik yazı ile yazı yazma kriterlerine göre incelendiği bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Çalışma grubundaki hem Türkiye hem de Bulgaristan'dan birer öğrenci yazıyı satıra uygun yerleştirememiştir. Bununla beraber Türkiye'den 3, Bulgaristan'dan da 2 öğrencinin bu becerilerinin geliştirilmesi gerektiği bulunmuştur. Araştırmaya konu olan 15 Türk öğrenci yazı örneğinden 11'i ve 15 Bulgar öğrencinin yazı örneğinden 12'si yazıyı satıra uygun olarak yerleştirmiştir. Araştırmaya katılan toplam 30 öğrenciden 23'ünün satır kullanım becerisi bakımından uygun düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Çalışma grubundaki hem Türkiye hem de Bulgaristan'dan üçer öğrenci yazılarında kelimeler arası uygun boşluk bırakmamışlardır. Bununla beraber Türkiye'den 7, Bulgaristan'dan da 5 öğrencinin bu becerilerinin geliştirilmesi gerektiği bulunmuştur. Araştırmaya konu olan 15 Türk öğrencinin yazı örneğinden 5'i ve 15 Bulgar öğrencinin yazı örneğinden 7'si kelimeler arası boşluğu uygun olarak yazabilmektedir. Araştırmaya katılan toplam 30 öğrenciden 12'sinin

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

yazılarında kelimeler arası boşluk bırakma becerisi bakımından uygun düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Çalışma grubundaki Türkiye’den 4; Bulgaristan’dan da 2 öğrenci yazılarında harfler arası uygun boşluk bırakmamışlardır. Bununla beraber araştırmada Türkiye’den 6; Bulgaristan’dan da 5 öğrencinin bu becerilerinin geliştirilmesi gerektiği bulunmuştur. Araştırmaya konu olan 15 Türk öğrencinin yazı örneğinden 5’i ve 15 Bulgar öğrencinin yazı örneğinden 8’i harfler arası boşluğu uygun olarak yazabilmektedir. Araştırmaya katılan toplam 30 öğrenciden 13’ünün yazılarında harfler arası boşluk bırakma becerisi bakımından uygun düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Çalışma grubundaki Türkiye’den 5; Bulgaristan’dan da 4 öğrenci yazılarında harfleri uygun formatta üretmemişlerdir. Bununla beraber araştırmada hem Türkiye hem de Bulgaristan’dan beşer öğrencinin bu becerilerinin geliştirilmesi gerektiği bulunmuştur. Araştırmaya konu olan 15 Türk öğrencinin yazı örneğinden 5’i ve 15 Bulgar öğrencinin yazı örneğinden 6’sı harfleri uygun formda yazabilmektedir. Araştırmaya katılan toplam 30 öğrenciden 11’inin yazılarında harflerin uygun formda üretme becerisi bakımından uygun düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Çalışma grubundaki Türkiye’den 2 öğrencinin yazılarında yer yer dik temel harfleri tercih ettiği tespit edilmiştir. Bulgaristan’dan alınan yazı örneklerinde ise dik temel harflerin kullanıldığı bir duruma rastlanmamıştır. Bununla beraber araştırmada hem Türkiye hem de Bulgaristan’dan üçer öğrencinin bu becerilerinin geliştirilmesi gerektiği bulunmuştur. Araştırmaya konu olan 15 Türk öğrencinin yazı örneğinden 10’u ve 15 Bulgar öğrencinin yazı örneğinden 12’si tamamen bitişik yazı ile üretilmiştir. Araştırmaya katılan toplam 30 öğrenciden 22’sinin yazılarında kelime ve cümleleri bitişik yazma becerisi bakımından uygun düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Çalışma grubundaki Türkiye’den 3; Bulgaristan’dan 7 öğrencinin yazı örneklerinde yazılarına gereken eğimi vermedikleri bulunmuştur. Bununla beraber araştırmada Türkiye’den 4; Bulgaristan’dan da 3 öğrencinin yazısındaki eğitim verebilme becerilerinin geliştirilmesi gerektiği bulunmuştur. Araştırmaya konu olan 15 Türk öğrencinin yazı örneğinden 8’i ve 15 Bulgar öğrencinin yazı örneğinden 5’i tamamen eğik yazı ile üretilmiştir. Araştırmaya katılan toplam 30 öğrenciden 13’ünün yazılarında kelime ve cümleleri eğik yazı ile yazma becerisi bakımından uygun düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Öneriler

Araştırmanın yukarıdaki sonuçlarından hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

- Öğretmenler ilkokuma yazma aşamasındaki çocuğun yazısına okunaklılık kriterleri doğrultusunda analitik bir gözle bakmalı ve çocuk bu kriterlerden hangisini ihlal ettiyse yazının o özelliğine müdahale etmelidir,
- Yazının satıra doğrusal olarak uygun biçimde yerleştirilebilmesi için çocuğun zihinsel, fiziksel ve sosyal yönlerden tam olarak okul olgunluğunda olması gerekmektedir. Özellikle okuma yazmanın ilk evrelerinde çocuk yazıdan soğutulmamalı, uzun ve bezdirici tekrarlardan kaçınılmalıdır,
- Çocuğun okul olgunluğuna getirilmesinin salt çizgi ve boyama çalışmalarından ibaret olmadığının bilincinde olması gerekmektedir,
- Gerek özel gerekse resmi kurum ve kuruluşlar tarafından basılan okuma yazma materyalleri çocuğun gelişim düzeyine uygun olmalı,
- Hece aşamasından kelime ve cümle aşamasına geçildiği sırada kelimeler arası boşluk konusunda öğretmen dikkatli olmalıdır, iki kelime arası bir “e” harfi kadar boşluk veya

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

yazmayan elin işaret parmağı kadar boşluk konulacağı öğrenciye söylenmeli ve yazılarında bu durum sürekli kontrol edilmelidir.

- Öğretmenler hizmet içinde ve hizmet öncesinde yazı eğitimiyle ilgi bilgilendirilmeli ve bilinçlendirilmelidir,
- Öğretmenler yazma sürecindeki çocuğa daha fazla dönüt ve düzeltme vermeli,
- Yazma esnasındaki hatalar alışkanlığa dönüşmeden fark edilmeli ve derhal gerekli müdahaleler yapılmalıdır,
- Harflerin yazımının ilk öğretildiği aşamada öğretmenler ve çocuğa yardımcı olan kişiler çok dikkat etmeli çocuk bu aşamada kontrolsüz ve yalnız bırakılmamalıdır.

KAYNAKÇA

- GÜLTEKİN, M. (2007). Dünyada ve Türkiye'de İlköğretimdeki Yönelimler. *Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt/Vol.:7- Sayı/No: 2 : 477-502.*
- ÇELENK, S. (2007). *İlkokuma Yazma Programı ve Öğretimi*. Ankara: Maya Akademi, Genişletilmiş ve Yenilenmiş 6. Baskı, syf: 33.
- COŞKUN, E. (2007). *Yazma Becerisi*. (Editörler: Ahmet Kırkılıç ve Hayati Akyol) *İlköğretimde Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık, syf: 56.
- TDK Türkçe Sözlük. Erişim tarihi: 14.02.13. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.511cfea9012274.51652787 .
- GÜLERYÜZ, H. (2002). Türkçe İlkokuma Yazma Öğretimi Kuram ve Uygulamaları. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 6. Baskı, syf: 23.
- DURAN, E. (2009). *Bitişik Eğik Yazı Öğretimi Çalışmalarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı.
- GÜNEŞ, F. (2007). *Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, syf:162.
- GÜNEŞ, F. (2000). *Uygulamalı Okuma-Yazma Öğretimi*. Ankara: Ocak Yayınları, syf: 89.
- AKYOL, H. (2006). *Türkçe İlk Okuma Yazma Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 5. Baskı, syf: 35.
- CEMALOĞLU, N. (2000). *İlk Okuma Yazma Öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, syf: 86. <http://en.wikipedia.org/wiki/Cursive> (Erişim Tar: 18 Şubat 2013 tarihi).
- YILDIZ, M. ve Ateş, S. (2010). İlk Okuma Yazmayı Farklı Yöntemlerle Öğrenen İlköğretim 3. Sınıf Öğrencilerinin Yazılarının Okunaklılık ve Yazım Hataları Bakımından Karşılaştırılması. *TSA / Yıl: 14, S: 1, Nisan 2010.*
- GÜYER T., Temur T. ve Solmaz E. (2009). Bilgisayar Destekli Metin Okunabilirliği Analizi.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013

-
- Türk Eğitim Bilimleri Dergisi Güz 2009, 7(4), 751-766 .*
- BEZİRCİ, B. ve Yılmaz, A. E. (2010). Türkçe İçin Yeni Bir Okunabilirlik Ölçütü Önerisi. *SIU2010 - IEEE 18.Sinyal İşleme ve İletişim Uygulamaları Kurultayı – Diyarbakır.*
- UYYSAL, S. (2008). İlköğretim Yazı Dersi Programının Tarihsel Değişim Süreci İçerisinde Bitişik Yazı Eğitimi. *Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt:16 No:1 303-314.*
- TEMUR, T. (2003). Okunabilirlik (Readability) Kavramı. *TÜBAR-XIII- Bahar.*
- TEMUR, T., Aksoy, C. C. ve Tabak, H. (2011). Kalem Kavrama Noktası, Oturuş Şekli Ve Kâğıt Pozisyonu Değişkenleri Açısından İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Yazma Hızları Ve Hatalarının Değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi, Sayı: 191.*
- SASSOON, R. (2006). *Handwriting Problems in the Secondary School.* London: Paul Chapman Publishing.
- YILDIZ, M., Yıldırım, K., ve Ateş, S. (2009). Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Tahtasına Yazdıkları Yazıların Okunaklılık Bakımından Öğrencilere Model Olmadaki Uygunluğu. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Cilt:6, Sayı:2.*
- SENA, L. (2008). The Top 5 Handwriting Problems... and What to Do about Them. *OTR/L , SWIDA.*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/8 Summer 2013*

